

נושא ראשון¹: עליות נשים לתורה

להלן תקציר המקורות המהווים בסיס הלכתי לעליות הנשים לתורה במסגרת בית הכנסת השוויוני – הלכתי. כאמור, זהו תקציר מצומצם ובסיסי ואנו מזמינים את המעוניינים בכך להמשיך לעיין וללמוד את המקורות. כמו כן, אנו נסמכים על מאמרי הלכה שנכתבו על ידי רבנים מלומדים ונכבדים (ראו להלן מאת הרב שפירו והרב שפרבר) ועל לימודנו כקהילה שארך מספר חודשים. מטרתנו היא להציג בפניכם מסורת הלכתית מבוססת המאפשרת השתתפות פעילה יותר של נשים בקריאת התורה מכפי שהכרתם.

ק"ק דרכי נועם

1) המקורות התלמודיים: עליות של נשים

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כג עמוד א

תנו רבנן: הכל עולין למנין שבעה, ואפילו קטן ואפילו אשה. אבל אמרו חכמים: אשה לא תקרא בתורה, מפני כבוד צבור.

תוספתא מסכת מגילה (ליברמן) פרק ג הלכה יא

והכל עולין למנין שבעה אפילו אשה אפילו קטן. אין מביאין את האשה לקרות לרבים.

מסכת סופרים פרק יח הלכות ה-ו

ומתרגם [מגילת איכה בתשעה באב] לפי שיבינו בו שאר העם והנשים והתינוקות, שהנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים, וכל שכן זכרים, וכן הן חייבות בקריאת שמע ובתפילה ובברכת המזון ובמזוזה, ואם אינן יודעות בלשון הקודש, מלמדין אותן בכל לשון שיכולות לשמוע וללמוד. מיכן אמרו, המברך צריך שיגביה קולו משום בניו הקטנים ואשתו ובנותיו. ומן הדין הוא לתרגם לעם לנשים ולתינוקות כל סדר וסדר [של קריאת התורה] ונביא של שבת לאחר קריאת התורה.

2) פירושים ופסקים שנאמרו על "הכל עולין למנין שבעה"

שו"ת רש"י סימן סח

הורה ר' יצחק הלוי: שאין מונעין לנשים מלברך על סוכה ולולב. דהא דאמרינן כל מצות עשה שהזמן גרמא הנשים פטורות לאפוקי [להוציא] דאינן חייבות, הא אם חפצות להביא עצמן בעול המצות הרשות בידן ואין מוחים בהן, דלא גרעי ממי שאינו מצווה ועושה. ומאחר שהן חפצות לקיים המצות אי אפשר בלא ברכה. תדע דהא אמרי' הכל עולין למנין ז' ואפילו אשה אע"ג דפטורה מתלמוד תורה עולה ומברכת, ואין כאן ברכה לבטלה.

שולחן ערוך אורח חיים סימן רפב סעיף ג

הכל עולים למנין שבעה, אפילו אשה וקטן שיודע למי מברכין, אבל אמרו חכמים: אשה לא תקרא בצבור מפני כבוד הצבור. הגה: ואלו דוקא מצטרפים למנין הקרואים, אבל לא שיהיו (כולם נשים או קטנים (ר"ן וריב"ש)).

מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים סימן רפב סעיף ג

משמע מכאן דאשה חייבת לשמוע קריאת התורה ואע"פ שנתקנה משום תלמוד תורה ונשים אינן חייבות בתלמוד תורה מכל מקום מצוה לשמוע כמו מצות הקהל שהנשים והטף חייבים בה ... ומיהו יש לומר דאף על פי שאינן חייבות עולות למנין וכ"כ התוספות סוף ר"ה אבל במ"ס פ"ט כתוב הנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים ומצוה לתרגם להם שיבינו עכ"ל וכאן נהגו הנשים לצאת חוצה:

3) קריאת התורה איננה חיוב של יחידים אלא של ציבור, ולכן, נשים אינן צריכות להוציא

אחרים ידי חובתם:

הרמב"ן, מלחמות ה', מסכת מגילה, עמ' נ

השנויים במשנתנו [מגילה פ"ד מ"ג] כולם חובות ציבור הם [כולל קריאת התורה]... אבל במגילה כשם שהצבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב.

שו"ת אגרות משה חלק או"ח א סימן כח

אבל נוגע זה לענין קריאת התורה דבזה לכולי עלמא [לכולם] הוא חובת הצבור.

¹ בעתיד אנו מקווים לחזור ולדון בנושאים חשובים אחרים כגון נשים חזניות וכו'.

4) ברכות התורה אינן ברכות של מצווה ולכן אפילו אם נשים פטורות מתלמוד תורה, הן רשאיות לברכן :

שולחן ערוך אורח חיים סימן מז סעיף יד
נשים (לד) מברכות ברכת התורה.

רא"ש מסכת ברכות פרק ז סימן כ

והא דסלקי [שעולה] קטן ועבד ואשה דליתנהו [שאינן חייבים] בתלמוד תורה למנין שבעה (במגילה דף כג א) משום דספר תורה לשמיעה קאי [עומד] וברכה אינה לבטלה דלא מברכים אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה אלא אשר בחר בנו ואשר נתן לנו.

5) "קול באשה ערווה" אינה שייכת בקריאת התורה שהרי כברייאתא אמרו שהיא אינה עולה "מפני כבוד הציבור" ולא משום "קול באשה" :

המהר"ם מרוטנברג תשובות פסקים ומנהגים, כרך א, חלק התשובות, סימן מ"ז.

עיר שכולה כהנים יקרא הכהן ב' פעמים ושוב יקראו נשים...היכא דלא אפשר יידחה כבוד ציבור משום פגם כהנים

שולחן ערוך אורח חיים סימן תרפט סעיף ב

אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא, יצא ידי חובתו; והוא שישמע מפי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה, השומע ממנו לא יצא; ויש אומרים שהנשים אינם מוציאות את האנשים.²

שו"ת יחוה דעת חלק ג סימן נא

ומכל מקום קשה לי מהגמרא (מגילה כ"ג ע"א), הכל עולים לקריאת התורה למנין שבעה אפילו אשה וקטן, אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד הציבור. הרי שלא חששו לאסור משום קול באשה ערוה, אף על פי שסתם קריאה בתורה עם טעמי המקרא. וצ"ע.

6) קריאת התורה בימי נידתה :

שולחן ערוך אורח חיים סימן פח סעיף א

כל הטמאים קורין בתורה וקורין ק"ש ומתפללין... הגה: יש שכתבו שאין לאשה נדה בימי ראייתה ליכנס לבית הכנסת או להתפלל או להזכיר השם או ליגע בספר, (הגהות מיימוני פ"ד) וי"א שמותרת בכל, וכן עיקר (רש"י הלכות נדה); אבל המנהג במדינות אלו כסברא ראשונה. ובימי לבון נהגו היתר. ואפילו במקום שנהגו להחמיר, בימים נוראים וכה"ג, שרבים מתאספים לילך לבית הכנסת, מותרין לילך לבהכ"נ כשאר נשים, כי הוא להן עצבון גדול שהכל מתאספים והן יעמדו חוץ (פסקי מהרא"י סי' קל"ב).

7) החשש לפגיעה ב"כבוד הבריות" של נשים הרוצות לעלות לתורה גובר על החשש של "כבוד הציבור" השומע אישה קוראת בתורה :

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טז עמוד ב

בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות [ידיהן על קורבנות]. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: בנות ישראל סומכות רשות. אמר רבי יוסי: סח לי אבא אלעזר: פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים, והביאנוהו לעזרת נשים, וסמכו עליו נשים. לא מפני שסמיכה בנשים - אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים.

שו"ת דעת כהן (עניני יו"ד) סימן קסט

בדבר המנהג שהנשים תופרות יריעות ספרי תורה בסיום כתיבת התורה. הנה בעצם הפסול, של כל תיקון עשייתם ע"י מי שפסול לכתוב, לא הוער מקור הדברים... מ"מ יש לומר שאינו כי אם מדרבנן. ולפי זה כיון שעיקר פסול של נשים בכתיבת ספר תורה ספיקא הוי אם כן יש לומר דהוי ספק דרבנן... ומכל מקום כיון שאפילו סמיכה, דמחזי כמאן דעביד עבודה בקדשים, התירו כדי לעשות נחת רוח לנשים (חגיגה ט"ז ע"ב), יש לומר כיון שהן רוצות במצוה זו אם נמנעה מהן הוי נגד כבוד הבריות, דהותרה בה מלתא דרבנן, הכא נמי בנדון דידן שכן נהגו אין למנען.

מאמרים :

(ראה גם באתר של מאיר קלך www.cs.biu.ac.il/~kalechm/judaism/judaism.html)

1) R. Mendel Shapiro, "Qeri' at HaTorah by Women, A Halakhic Analysis", *The Edah Journal* 1/2 (2001) (www.edah.org)

2) הרב דניאל שפרבר, "כבוד הציבור וכבוד הבריות", דעות 16 (יוני 2003), עמ' 17-20, 44.

² מבלי להיכנס למחלוקת על קריאת המגילה, בדיון זה אפילו האומרים שהיא אינה חייבת אינם אוסרים בגלל "קול באשה ערווה".